

มายากล กับมายาคติในสังคมไทย
Magic-Trick and Thai Social Myth

จอห์นนพดล วสินสุนทร*
JohnNopadon Vasinsunthon*

*หลักสูตรนิเทศศาสตรดุษฎีบัณฑิต คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

*Doctor of Philosophy in Communication Arts Program, Dhurakij Pundit University.

*E-mail : kohmagic@hotmail.com

บทคัดย่อ

“มายากล” เป็นวาทะอย่างหนึ่งที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับอำนาจ (Power) และผู้มีอำนาจ (Authority) โดยในแต่ละช่วงสมัยจะมีผู้กำหนดบทบาทหน้าที่และให้ความหมายต่อ “มายากล” ว่าคืออะไรและแม้ในปัจจุบันนักวิชาการสายหน้าที่นิยม (Functionalism) อาจให้สถานะได้เพียงสื่อเพื่อความบันเทิงเพียงเท่านั้น แต่ในแง่ความหมายแบบหลังโครงสร้างนิยม (Post-Structuralism) กลับมองว่า “มายากล” ได้ประกอบสร้างความหมายจากอำนาจ (Power) ของสถาบันต่างๆ เพื่อสร้างคติความเชื่อแก่คนในสังคมไทย โดยการวิจัยนี้ได้ใช้วิธีวิทยาตามทฤษฎีของ โรลันด์ บาร์ตส์ (Roland Barthes) นักสัญวิทยาชาวฝรั่งเศส เพื่อวิเคราะห์ความหมายชั้นต้นก่อนจะลงลึกไปในระดับความหมายเชิงมายาคติที่ต้องอาศัยบริบททางสังคม-วัฒนธรรมมาร่วมอภิปราย ทั้งนี้เพื่อต้องการอธิบายถึงการประกอบสร้างความหมายในสัมพันธ์ที่เกื้อหนุนจากหลักฐานทั้งสิ้น 110 รายการ จาก 6 กรอบความรู้ (Epistem) ได้แก่ หลักฐานที่สื่อความหมายเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ การแสดง กลุ่มนักรบมายากล ความเป็นจริงในสังคม ความเชื่อหรือความไม่แน่ใจและสุดท้ายคือความบันเทิง

จากการศึกษาพบว่า สถาบันมายากลและสถาบันที่ใช้มายากลมีการสื่อความหมายโดยตรง คือ 1) ชนชั้นปกครอง 2) วัฒนธรรมชาวต่างชาติ 3) อำนาจเหนือธรรมชาติ 4) วิทยาศาสตร์และการเรียนรู้ 5) การหลอกลวงและการกล่าวโทษ 6) ศิลปะการแสดง 7) จินตนาการและความเป็นไปได้ 8) เทคโนโลยีและความทันสมัย 9) สินค้าและธุรกิจ 10) กลุ่มสมาชิกและการรวมตัว 11) กฎระเบียบจรรยาบรรณ 12) ความเร็ว 13) การเปลี่ยนแปลง 14) การปกป้องคุ้มครอง 15) การทำนาย 16) การต้านกฎธรรมชาติ 17) การทำลายล้าง และสื่อความหมายเชิงมายาคติเพื่อประกอบสร้างอุดมการณ์ความเชื่อต่างๆ แก่สังคมไทย คือ 1) มายากลเป็นของคนชั้นสูง 2) มายากลมีความเป็นสากล 3) มายากลเป็นความวิเศษ 4) มายากลเป็นวิทยาการที่น่าเชื่อถือ 5) มายากลเป็นสิ่งชั่วร้าย 6) มายากลเป็นความบันเทิง 7) มายากลคือความหวังต่อความเป็นไปได้ 8) มายากลเป็นสิ่งร่วมสมัย 9) มายากลมีมูลค่าเชิงเศรษฐกิจ 10) มายากลมีตัวตนและมีสังคม 11) มายากลเป็นความลับที่ไม่เปิดเผย 12) มายากลเป็นอุดมการณ์ความเร่งรีบ 13) มายากลเป็นอุดมการณ์การพัฒนา 14) มายากลเป็นอุดมการณ์ความปลอดภัย 15) มายากลเป็นอุดมการณ์การทำนาย 16) มายากลเป็นอุดมการณ์การทำลายธรรมชาติ 17) มายากลเป็นอุดมการณ์การทำลายล้าง นอกจากนี้ยังพบว่า มายากลในสถาบันต่างๆ มีความหมายที่ลื่นไหล ไม่หยุดนิ่งตายตัวและแตกต่างกันไปตามแนวคิดสัมพันธ์ (Intertextuality) ซึ่งเป็นการประกอบสร้างความหมายของแต่ละสถาบันที่มีอำนาจ (Power) โดยจะเสริมแต่งด้วยความหมายทางวัฒนธรรมที่ทำให้มายากลกลายเป็นมายาคติ (Myth) ในแบบที่สถาบันที่ประกอบสร้างต้องการ ซึ่งการศึกษาครั้งนี้เป็นการสร้างองค์ความรู้ในกลุ่มทฤษฎีการประกอบสร้างความจริงทางสังคมและสามารถนำไปใช้ในงานนิเทศศาสตร์ทั้งด้านวิชาการและวิชาชีพ หรือนำไปใช้ศึกษามายาคติในสื่อต่างๆ เพื่อให้รู้เท่าทันคติความเชื่ออันส่งผลต่อคนในสังคมไทยอย่างมีรู้นือรู้ตัว

คำสำคัญ: มายากล มายาคติ สัมพันธ์บท

Abstract

“Magic-Trick” is a word that has a meaning associated with power and authority. In each period is determined the role and meaning of the “Magic-Trick” that it is. Although the scholars in the functionalist would offer is only entertainment purposes. But in a Post-Structuralist sense, “Magic-Trick” had the power of the various institutions in society. And can offer disguise for hidden meanings to ideological beliefs in Thai social. The research methodology used is based on the theory of Roland Barthes, a French semiologist. For analysis is necessary to understand the meaning of the first sign level. And then analyze a meaning of Myth. That requires a Social- Cultural context for participate in a discussion. And explain about construction of Intertextual-Meaning. From the evidence total of 110 frames of 6 epistem as is meaningful evidence about the History, Show, Group Magician, In fact, Faith or indecision and Entertainment.

The study found the institutions of Magic-Trick school in Thai society and institutions of used Magic-Trick meaning in Thai society. Both institutions had a meaning of the first sign level as follows. 1) The ruling class 2) Cultural foreigners 3) Supernatural 4) Science and learning 5) Fraud and Accuses 6) Art and Show 7) Imagination and the Possibility 8) Advanced technology 9). Trade and Marketing 10) Group assembled 11) Ethics regulation 12) Speed 13) Changes 14) Protection 15) Prediction 16) Contravention natural laws 17) Destruction. And also had a connotative meaning to convey the Myth to the ideological beliefs of Thai society as follows. 1) Magic-Trick is noble 2) Magic-Trick is a universal 3) Magic-Trick is amazing 4) Magic-Trick is science, reliable 5) Magic-Trick is evil 6) Magic-Trick is entertainment 7) Magic-Trick is hoped to be possible 8) Magic-Trick is a contemporary 9) Magic-Trick is a valued economically 10) Magic-Trick is a existed and society 11) Magic-Trick is the secret undisclosed 12) Magic-Trick is the ideological haste 13) Magic-Trick is the ideological of development 14.) Magic-Trick is ideological of safety 15) Magic-Trick is ideological of predictor 16) Magic-Trick is the ideological nature of the challenge, 17) Magic-Trick is the ideological of destructive.

It was also found whether The institutions have the meaning flow. Dynamic and vary according to the intertextuality. Which is the meaning of each of the institutions of power. And adds up the meaning with socio-cultural context. That can makes a Magic-Trick meaning change to the Myth of institutions needs. And of this study is to generate knowledge in the theory of social construction of reality, which can be used

in both academic and professional training. Or apply the Myth to creating media. Or to literacy beliefs of the behavior and ideological in Thai society.

Keywords: Magic-Trick, Myth, Intertextual

1. บทนำ

“มายา-กล” ในภาษาอังกฤษใช้คำว่า “Magic-Trick” ซึ่งพจนานุกรมแปลอังกฤษเป็นไทยของ สอ เสถบุตร ให้ความหมายเป็นสองส่วน คือ เวทมนตร์คาถาอันน่าอัศจรรย์ (Magic) และการใช้กลอุบายเพื่อตบตา (Trick) ซึ่งเมื่อรวมกันแล้วความหมายของคำดังกล่าวสามารถสื่อความหมายได้ในสองแง่มุม อย่างแรกคือ การสื่อความหมายเกี่ยวกับอำนาจเหนือธรรมชาติที่ผูกพันกับตำนานของผู้วิเศษ หรือศาสดาในลัทธิความเชื่อต่างๆ โดยที่บุคคลเหล่านั้นกลายเป็นผู้มีอำนาจ (Authority) ต่อการควบคุมสิ่งต่างๆ อาทิ กฎเกณฑ์การอยู่ร่วม พิธีกรรม การรักษาโรคด้วยเวทมนตร์ หรือการใช้ของวิเศษในการแก้ไขปัญหา โดยตำนานปรัมปราต่างๆ มีส่วนสร้างความหมายแก่ “มายากล” ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยเรื่อง “การสื่อสารเกี่ยวกับอำนาจเหนือธรรมชาติในศิลปะการแสดงมายากล” ที่ผลการวิจัยระบุว่าเนื้อหาเกี่ยวกับอำนาจเหนือธรรมชาติได้รับการถ่ายทอดผ่านศิลปะการแสดงมายากลได้แก่ ความเชื่อปรัมปราเกี่ยวกับพระเจ้าและเทพเจ้า ความเป็นอมตะและการฟื้นคืนชีพ การควบคุมธาตุทั้งสี่ การเล่นแร่แปรธาตุและพลังจิต (คมกริช ลิปภานนท์, 2551)

ในอีกความหมายหนึ่งคือ การสื่อความหมายต่อการใช้เล่ห์กลในแง่ทุจริตเพื่อเอาชนะฝ่ายศัตรู หรือการประกอบพิธีกรรมทางศาสนาเพื่อสร้างความเกรงกลัว ซึ่งมักเกิดขึ้นบ่อยในสังคมที่ยังเชื่อในสิ่งเร้นลับและอำนาจเหนือธรรมชาติ ตัวอย่างเช่น คดีดังที่เกิดขึ้นในสังคมไทย เมื่อปี พ.ศ. 2543 ที่มีเหตุการณ์เกี่ยวกับ “เปรต อาจารย์ กู” ในอำเภอคำชะโนด จังหวัดอุดรธานี โดยถูกจับได้ว่าเป็นการใช้ความสามารถทางมายากลมาสร้างพิธีกรรมทางศาสนาเพื่อหลอกลวงประชาชน ถึงขนาดมีผู้รู้ นักคิด นักเขียนตกเป็นสาวกและกลายเป็น

เป็นเหยื่อในครั้งนั้นจำนวนมากอีกด้วย (สุทิน ทองสีเหลือง, 2551)

ดังนั้น “มายากล” จึงเป็นวาทะอย่างหนึ่งที่มีความหมายเกี่ยวพันกับอำนาจ (Power) และผู้มีอำนาจ (Authority) โดยในแต่ละช่วงสมัยจะมีผู้กำหนดบทบาทหน้าที่และให้ความหมายต่อ “มายากล” ว่าคืออะไร และไม่ว่าสังคมจะให้คุณค่าความหมายไปในแบบใดก็ตาม “มายากลในสังคมไทย” ได้มีปฏิบัติการต่อสังคม (Social Practice) ไปแล้ว แม่ว่านักวิชาการสายหน้าที่นิยม (Functionalism) จะให้สถานะได้เพียงสื่อเพื่อความบันเทิงเท่านั้น แต่ในแง่ความหมายแบบหลังโครงสร้างนิยม (Post-Structuralism) กลับมองว่า “มายากล” ได้ประกอบสร้างความหมายจากอำนาจ (Power) ของสถาบันต่างๆ ในสังคมไทยที่ได้หยิบยืมความหมายและกลบเกลื่อนเพื่อชักชวนอุดมการณ์ความเชื่อ (Ideology) และเมื่อเราใช้วิธีการวิเคราะห์ความหมายแบบ มายาคติ (Myth) ของโรลันด์ บาร์ตส์ (Roland Barthes) นักสัญวิทยาเชิงโครงสร้าง (Structural Semiology) ชาวฝรั่งเศส ที่กล่าวถึงความหมายทางวัฒนธรรมที่แฝงมาในสิ่งต่างๆ อันเป็นความคุ้นชินในชีวิตประจำวันผ่านกิจกรรมทางสังคม จึงเป็นการวิเคราะห์ความหมายที่ลึกลับ (Difference) ให้เปิดเผยขึ้นอีกครั้ง ทั้งนี้ก่อนที่จะเพลิดเพลนไปกับความสงสัยใน “มายากล” จึงเรียกร้องข้อสังเกตที่ว่ามีความหมายและอุดมการณ์ความเชื่อ (Ideology) ไต่บ้างที่ชักชวนมาอย่างไม่รู้เนื้อรู้ตัว

การวิจัยครั้งนี้จำเป็นต้องเข้าใจความหมายในระดับสัญลักษณ์เสียก่อน จากนั้นจึงวิเคราะห์ความหมายในระดับมายาคติที่ต้องอาศัยบริบททางสังคม-วัฒนธรรมมาร่วมในการอธิบายผลโดยจะแบ่งสถาบันที่ให้ความหมายต่อ “มายากล” เป็น 2 ส่วนคือ สถาบันมายากลและสถาบันที่ใช้มายากล

ทั้งนี้เพื่อจับให้ได้ไล่ให้ทันคติความเชื่ออันพรางตา
ที่ซ่อนอยู่ในวาทะของมายากลให้ปรากฏออกมา
เพื่อรู้เท่าทันมายาคติที่คอยกำกับและควบคุม
พฤติกรรมของคนในสังคมไทยมาโดยตลอด

2. วัตถุประสงค์ในการวิจัย

- 2.1) เพื่ออธิบายความหมายเชิงมายาคติที่
ประกอบสร้างโดยสถาบันมายากล
- 2.2) เพื่ออธิบายความหมายเชิงมายาคติที่
ประกอบสร้างโดยสถาบันที่ใช้มายากล

- 2.3) เพื่ออธิบายสัมพันธ์บทเชิงมายาคติของ
สถาบันมายากลและสถาบันที่ใช้มายากล

3. ข้อเสนอพื้นฐานการวิจัย

สถาบันมายากลและสถาบันที่ใช้มายากล
ได้สื่อความหมายโดยตรงและความหมายโดยนัย
ผ่านสัมพันธ์เพื่อประกอบสร้างอุดมการณ์และ
คติความเชื่อต่างๆแก่คนในสังคมไทย

4. กรอบแนวคิดการวิจัย

5. นิยามศัพท์ (Glossary)

- 5.1 มายากล (Magic-Trick) ในงานวิจัยนี้ หมายถึงโครงสร้างความหมายที่สื่อถึงอำนาจเหนือธรรมชาติ เวทมนตร์ของวิเศษ การทำสิ่งที่เป็นไปได้ให้กลายเป็นไปได้อย่างน่าเหลือเชื่อ หรือสื่อความหมายถึงการใช้เล่ห์กล การปิดบังซ่อนเร้น การหลอกลวง การพรางตาให้หลงเชื่อ โดยจะสื่อความหมายไปตามอำนาจ (Power) ของสถาบันต่างๆ ในสังคมไทย ได้แก่ สถาบันมายากล และสถาบันที่ใช้มายากล
- 5.2 สถาบันมายากล ในงานวิจัยนี้หมายถึง โครงสร้างความหมายที่สื่อถึงมายากลในหลักฐานต่างๆ โดยจะสื่อความหมายผ่านสัญญาณในเนื้อหา (Content) และรูปแบบ (Form) ได้แก่ หลักฐานบันทึกประวัติศาสตร์มายากล หลักฐานบันทึกการแสดงมายากล หลักฐานจากกลุ่มชมรมและนักมายากล เป็นต้น
- 5.3 สถาบันที่ใช้มายากล ในงานวิจัยนี้หมายถึง โครงสร้างความหมายที่สื่อถึงมายากล และแวดวงวิชาชีพต่างๆ ในสังคมไทยได้นำโครงสร้างความหมายดังกล่าว สื่อความหมายในลักษณะสัญญาณผ่านเนื้อหา (Content) และรูปแบบ (Form) มาใช้สื่อความหมายแบบมายากล (Magic-Trick) ได้แก่ หลักฐานที่สื่อความหมายในโลกความเป็นจริง หลักฐานที่สื่อความหมายในความเชื่อความศรัทธาหรือความไม่แน่ใจ หลักฐานที่สื่อความหมายในโลกความบันเทิง เป็นต้น
- 5.4 ความหมายขั้นต้น ในงานวิจัยนี้หมายถึง ความหมายโดยตรง (Denotative

Meaning) โครงสร้างความหมายของมายากลที่สื่อความหมายในแบบที่คนทั่วๆ ไปเข้าใจและยอมรับกันเป็นส่วนใหญ่ จากความคุ้นเคยของความหมายที่เข้าใจกันตามตัวอักษรซึ่งเป็นความหมายที่ปรากฏในหลักฐานการวิเคราะห์

- 5.5 ความหมายเชิงมายาคติ ในงานวิจัยนี้หมายถึง ความหมายโดยนัยของมายากล ซึ่งเป็นความหมายทางอ้อมที่เกิดจากข้อตกลง หรือความเข้าใจเฉพาะกลุ่ม ในที่นี้คือสถาบันมายากลและสถาบันที่ใช้มายากล ซึ่งความหมายดังกล่าวจะนำไปสู่การอธิบายความหมายร่วมกับคติความเชื่อในวัฒนธรรมหนึ่งๆ จนเกิดเป็นความหมายที่มีความคุ้นชินไปอย่างไม่ทันรู้ตัว
- 5.6 สัมพันธบทเชิงมายาคติ ในงานวิจัยนี้หมายถึง สถาบันที่ให้ความหมายของมายากลซึ่งถือเป็นตัวบทหนึ่งๆ ที่มีความแตกต่างกัน แต่ได้แสดงความสัมพันธ์อันเป็นแบบแผนระหว่างรูปทรงหนึ่งกับความหมายของมันเป็นการแสดงถึง “โครงสร้าง” ของเนื้อหาและรูปแบบของมายากลที่ซุกซ่อนอยู่ในบริบทและได้สื่อความหมายออกเป็นความขัดแย้งทางความหมาย การต่อรองทางความหมาย และการสอดคล้องกันทางความหมาย

6. แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

มายากลได้ปรากฏขึ้นมาในประวัติศาสตร์โลกเป็นเวลานานพอๆ กับประวัติศาสตร์ของมนุษยชาติโดยที่ในแต่ละยุคแต่ละสมัยได้มีบทบาททางสังคมแตกต่างกันไปหากแยกเป็นยุคหลักๆ แล้วสามารถแบ่งได้ดังนี้ (ไพรัตน์ ยัมวิสัย, 2552)

- (1) ยุคโบราณ มายากลเป็นศาสตร์ลึกลับที่อยู่

- คู่กับมนุษย์มานานหลายพันปีไม่มีใครทราบได้ว่าได้เริ่มมาจากเมื่อใด แต่หากจะยึดตามหลักฐานแรกของมนุษยชาติที่บันทึกไว้คือ มีการขุดค้นสำรวจบริเวณหลุมศพโบราณที่ประเทศอียิปต์ของนักโบราณคดีที่ชื่อ Henry Westcar ในปี ค.ศ.1823 ซึ่งเขาได้ค้นพบม้วนกระดาษปาปิรุส ที่พบว่าเป็นบันทึกเกี่ยวกับนักมายากลผู้ยิ่งใหญ่แห่งอาณาจักรอียิปต์โบราณเมื่อราว 4,500 ปีก่อน นามว่า “Dedi” ประจำราชสำนักแห่งกษัตริย์คูฟู (King Khufu) ฟาโรห์ ผู้ยิ่งใหญ่ซึ่งเป็นผู้สร้างมหาปิรามิดที่เมือง “Gizah” โดยในบันทึกกล่าวว่า “Dedi” เข้าเฝ้ากษัตริย์คูฟูตามคำบัญชาของพระองค์เพื่อทำการแสดงอำนาจวิเศษของเขา โดยในครั้งนั้นเขาได้ทำการใช้มีดตัดหัวห่านให้ขาดออกจากตัวแล้วสามารถต่อกลับอย่างเดิมได้โดยห่านกลับมามีชีวิตดั้งเดิมและยังได้แสดงซ้ำอีกหลายครั้งโดยที่ครั้งสุดท้ายตัดหัวลูกวัวแล้วต่อกลับได้ดังเดิม หลังจากการแสดงในครั้งนั้น “Dedi” ได้รางวัลอย่างมากมายพร้อมทั้งได้รับการเลื่อนยศบรรดาศักดิ์อีกด้วย (Rydell Wendy, 1976: 35-39)
- (2) ยุคปัจจุบัน มายากลกลายเป็นศิลปะการแสดงที่ถูกยอมรับและถือเป็นการสื่อสารการแสดงในรูปแบบศิลปะแขนงหนึ่งที่ได้รับการยอมรับในการสร้างความบันเทิงในแบบสากล ปัจจุบันมีนักมายากลที่มีชื่อเสียงระดับโลกเกิดขึ้นมากมายทั้งในและต่างประเทศ อาทิ นักมายากลชื่อ เดวิด คอปเปอร์ฟิลด์ ที่สามารถแสดงความมหัศจรรย์ได้หลายๆ อย่างได้แก่

การเดินทะลุกำแพงเมืองจีน การทำให้เทพีแห่งเสรีภาพที่อเมริกาหายไปชั่วขณะได้ ซึ่งการแสดงของเขาหลายอย่างสร้างความสนใจให้กับผู้ชมทั่วโลก นอกจากนี้ยังพบหลักฐานในปัจจุบันระบุว่า มายากลไม่เพียงจะเป็นการแสดงเพื่อความบันเทิงเพียงเท่านั้นแต่มายากลยังมีบทบาทหลายด้านในสังคมและกลายเป็นศิลปะการแสดงที่มีประโยชน์ในด้านการบำบัดรักษาอีกด้วย

- (3) มายากลในประเทศไทยตามประวัติศาสตร์ประเทศไทยได้ทำการค้าขายกับประเทศต่างๆ ที่เข้ามาติดต่อกำการค้าจากทางทะเล เช่น จีน อินเดีย ฝรั่งเศส ฮอลันดา หรือโปรตุเกส จนทำให้เกิดการเผยแพร่วัฒนธรรมต่างๆ รวมทั้งการแสดงมายากลด้วย และในพระราชนิพนธ์ของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 5) เรื่อง “นิทราชาคริษ” ซึ่งทรงนิพนธ์ขึ้นในช่วง พ.ศ.2420 ระบุว่าในประเทศไทยเคยมีสมาคมมายากลมาก่อนชื่อว่า “Royal Magical Society” เรียกทับศัพท์ว่า “รอแมล มายิกเอล โซไซเอตี” ซึ่งต่อมาในหนังสือระเบียบตำนานละครพระนิพนธ์สมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพ ฉบับ พ.ศ.2465 ได้ระบุชื่อเป็นภาษาไทยว่า “สมาคมนักกลหลวง” (Royal Magical Society) ก่อตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ.2419 ประธานสมาคมคือ “สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้ากรมหลวงภานุพันธุ์จันทบุรี (ตันสกุล ภานุพันธุ์) ซึ่งทรงเป็นพระอนุชาของรัชกาลที่ 5 ในช่วงนั้นพบว่า มีนักเล่นกล (ในบันทึกใช้คำว่า นักเล่นกล)

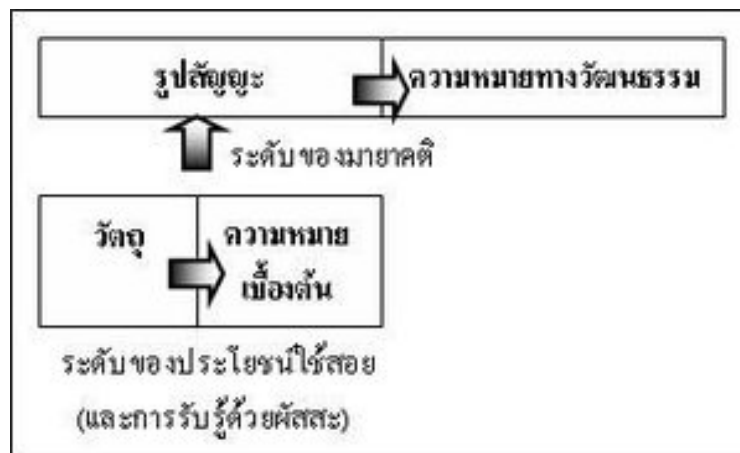
หลายท่านคือพระราชวรวงศ์เธอ กรมหมื่นเจริญผลพลสวัสดิ์ พระองค์เจ้าประดิษฐ์วรการ (ต้นตระกูลชมพูนุช) และพระองค์เจ้าปฤษฎางค์ และกรมพระราชวังบวรวิไชยชาญ และหม่อมเจ้าประวิช ชุมสาย นอกจากนี้ประวัติศาสตร์ของมายากลในสังคมไทยยังมีที่มาที่หลากหลาย อาทิ การสอบถามผู้สูงอายุหลายท่านถึงความเป็นมาของมายากลในสังคมไทยแต่ก็ไม่ได้คำตอบที่ชัดเจนนัก และมีคำบอกเล่าบางอย่างที่ว่า “เคยดูกลตั้งแต่เด็กพอจำความได้ เป็นการแสดงกลของชาวอินเดียเสียเป็นส่วนใหญ่ เป็นการแสดงชุดปลุกมะม่วง และแทงคนในตะกร้า” หรือในบันทึกต่างๆ ในสมัยรัตนโกสินทร์ กรุงธนบุรี กรุงศรีอยุธยา กรุงสุโขทัย ที่ระบุว่าการแสดงมายากลมักจะเป็นเรื่องอภินิหาร คาถาอาคม เช่น แห้งลิ้น ล่องหนหายตัว ดาตพิพย์ หูทิพย์ ซึ่งเป็นเรื่องที่สรุปไม่ได้ว่าเป็นวิद्याกลหรือไสยศาสตร์ เพราะในสมัยโบราณการปกครองยังเป็นระบบศักดินา เจ้าขุนมูลนาย ระบบทาสและไพร่ ซึ่งการจะให้บริวารอยู่ในอาณัติ ง่ายต่อการปกครอง ต้องทำให้คนเหล่านั้นเชื่อถือและเกรงกลัวในเรื่องอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์เป็นเบื้องต้น (ชาลี ประจักษ์กุล, 2549)

ทั้งนี้การแสดงมายากลอาจแบ่งองค์ประกอบออกได้เป็น 2 ส่วนได้แก่ (1) เนื้อหา (Content) ในการนำเสนอมายากล จากงานวิทยานิพนธ์เรื่อง “การสื่อสารเกี่ยวกับอำนาจเหนือธรรมชาติในศิลปะการแสดงมายากล (คมกริช ลิปพานนท์, 2551) ได้ศึกษาเนื้อหาที่ปรากฏอยู่ในศิลปะการแสดงมายากล โดยได้วิเคราะห์สื่อบันทึก

การแสดงมายากลของต่างประเทศ 7 ชุด ได้แก่ 1) The Great Magic of Lasvegas, 2) World Magic Award, 3) Master of Illusion, 4) Magic Box, 5) Mind Freak, 6) The Mask, Myth and Magic of McBride, 7) Super Street Magic Cyril Takayama พบว่า เนื้อหา (Content) ที่เกี่ยวกับอำนาจเหนือธรรมชาติ (Supernatural Power) ที่ได้รับการถ่ายทอดผ่านศิลปะการแสดงมายากลมี 6 ประเภท อันได้แก่ 1) ความเชื่อปรัมปราเกี่ยวกับพระเจ้าและเทพเจ้า 2) ไสยศาสตร์ 3) ความเป็นอมตะและการฟื้นคืนชีพ 4) การควบคุมธาตุสี่ 5) การเล่นแร่แปรธาตุ 6) พลังจิต โดยเนื้อหาดังกล่าวได้มีอิทธิพลต่อการเกิดศิลปะการแสดงมายากลในรูปแบบต่างๆ (2) รูปแบบ (Form) การนำเสนอการแสดงมายากล ซึ่งโดยส่วนใหญ่ผลของการแสดงมายากลมักจะเป็นการนำเสนอเกี่ยวกับการกระทำใดๆ กับวัตถุสิ่งของ สัตว์ หรือคนไม่ว่าจะเป็นนักมายากล ผู้ช่วยนักมายากล หรือกับอาสาสมัครก็ตาม ให้ “มา หาย ย้าย เปลี่ยน” (Come, Gone, Move, Change) เป็นหลัก แต่นอกจากแม่บทสำคัญทั้ง 4 ที่ควรมีให้ครบในการแสดงแต่ละครั้งแล้วยังมีเนื้อหาอื่นๆ ที่น่าสนใจอีกหลายอย่าง อาทิ การลอยตัว (Levitation) การทะลุผ่าน (Penetration) การคืนสภาพ (Restoration) การปลดพันนาการ (Escape) การต่อต้านกฎธรรมชาติ (Defiance of Natural) พลังจิต (Extra Sensory Perception หรือ EXP) ทักษะพิเศษ (Special Skill) การใช้ความคล่องแคล่วของมือ (Sleight of Hand) (ฟิลิป ไพบูลย์พันธ์, 2545: 12) ดังนั้น มายากลจึงเป็นปรากฏการณ์ทางการสื่อสารความหมายที่น่าสนใจและมีความสำคัญในการศึกษาอย่างหนึ่งตามที่ โรลันด์ บาร์ตส์ (Roland Barthes) นักสัญวิทยาชาวฝรั่งเศส ผู้ซึ่งก่อวาทะแห่งมายาคติที่ว่า “ทุกอย่างกลายเป็นมายาคติได้

หมดสิ้น เพราะจักรวาลมีศักยภาพที่จะกระตุ้นให้มนุษย์สร้างความหมายขึ้นมาได้อย่างไม่สิ้นสุด” (นพพร ประชากุล, 2544:7) มายาคติจึงเป็นความหมายที่เกิดจากกิจกรรมทางสังคมไม่ว่าจะเป็นสิ่งของเครื่องใช้ การละเล่น ตำนานเรื่องเล่าหรือแม้แต่ใน มายากล ซึ่งเป็นความหมายทางวัฒนธรรมที่แฝงมาในสิ่งต่างๆ ที่มีความคุ้นชินในชีวิตประจำวันและจะแสดงความหมายทั้งความหมายโดยตรง (Denotation) และความหมายโดยนัย (Connotation) จึงจำเป็นจะต้องเข้าใจความหมายในระดับสัญลักษณ์ก่อนจากนั้นจึงลงลึกไปสู่การวิเคราะห์ความหมายในระดับมายาคติที่ต้องอาศัยบริบททางวัฒนธรรมในการอธิบายประกอบ

ด้วย โดยมายาคติ ทำงานด้วยการเข้าไปครอบงำความหมายเบื้องต้นของสรรพสิ่ง ซึ่งเป็นความหมายเชิงผัสสะหรือประโยชน์ใช้สอยแล้วทำให้มันสื่อความหมายใหม่ในอีกระดับหนึ่ง ซึ่งเป็นความหมายเชิงอุดมการณ์ โดยบาร์ตส์ (Barthes) ได้อธิบายเชิงวิชาการเกี่ยวกับกระบวนการดังกล่าวไว้ว่า “มายาคติเป็นระบบสื่อความหมายซึ่งมีลักษณะพิเศษตรงที่มันก่อตัวขึ้นบนกระแสการสื่อความหมายที่มีอยู่ก่อนแล้ว จึงถือได้ว่า มายาคติเป็นระบบสัญลักษณ์ในระดับที่สองและเมื่อถูกจับยึดโดยมายาคติแล้วก็จะถูกทอนให้เหลือเป็นเพียงรูปสัญลักษณ์เพื่อสื่อถึงสิ่งอื่นเสมอ” (วรรณพิมล อังคศิริสรพ, 2544 : 11)

ภาพที่ 1 การทำงานของมายาคติ

ที่มา : สารนิพนธ์จาก Mythologies ของ Roland Barthes แปลโดย วรรณพิมล อังคศิริสรพ (2544)

ต่อมา โรลันด์ บาร์ตส์ ได้เปลี่ยนมาเป็นนักคิดเชิงหลังโครงสร้างนิยมที่สำคัญในช่วงหลังของชีวิต ได้กล่าวถึงแก่นแท้ของหลังโครงสร้างนิยมในเชิงวรรณกรรมว่า นักเขียนเป็นเพียงผลพวงหรืออิทธิพลหนึ่งของวาทกรรม (Discourse) (สันติรักษ์ ประเสริฐสุข, 2005:137) มิใช่ผู้ริเริ่มในการคิดรูปแบบ (Genre) ของงานเขียน เพราะรูปแบบ

นั้นมีมาก่อนหน้านี้แล้ว นักเขียนเป็นเพียงแค่ผู้หยิบเอารูปแบบดังกล่าวมาใช้เท่านั้น บาร์ตส์ได้สร้างงานเขียนอมตะเพื่อตอบย้ำถึงการสูญสิ้นบทบาทของนักประพันธ์ในเชิงหลังโครงสร้างนิยมดังกล่าวที่ชื่อ The Death of the Author เมื่อปี ค.ศ. 1977 ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการสิ้นสุดของสภาวะปัจเจกบุคคล (Individualism) หรือความตายของ

สถานะที่มนุษย์เป็นองค์ประธาน (The death of human subject) อันเคยเป็นคุณลักษณะสำคัญของสกุลความคิดแบบโมเดิร์นมาก่อน โดย โรล็องด์ บาร์ตส์ ได้นำเสนอแนวคิดเรื่อง ตัวบท (Text) ว่า ตัวบทมีใช้งานเขียนที่รอคอยผู้อ่านเข้าไปค้นหาความหมายแต่อย่างใด แต่เป็นผู้อ่านค้นหาความหมายด้วยตนเอง การอ่านจึงไม่จำเป็นต้องขึ้นอยู่กับผู้เขียนอีกต่อไป แต่ขึ้นอยู่กับผู้อ่านเท่านั้น ดังนั้นตัวบทจึงมีลักษณะของการเปลี่ยนแปลงเลื่อนไหลและเปิดโอกาสให้ผู้อ่านเป็นผู้สร้างความหมายจากการอ่านงานเขียนชิ้นนั้นๆ ด้วยตนเอง ตัวบทจึงถือเป็นการสลายความสำคัญของผู้เขียน หรือ ปฏิเสธมนุษย์ในฐานะที่เป็นองค์ประธานนั่นเอง บาร์ตส์ เรียกว่า สัญญาที่ล่องลอย (Free - floating signifier) ดังนั้นการวิเคราะห์ความหมายเชิงมายาคติในมุมมองแบบหลังโครงสร้างนิยมจึงจำเป็นต้องวิเคราะห์สัมพันธ์บท (Intertextuality) เพื่อหาความหมายที่ไม่เคยหยุดนิ่งตายตัว แต่กลับเลื่อนไหลและเคลื่อนที่แปรเปลี่ยนไปตามบริบทต่างๆ ที่อาจเหมือนหรือแตกต่างกัน จึงเป็นการถอดรหัสความหมายเพื่อหาความหมายที่ถูกกลืนหรือบางสิ่งที่ถูกมองข้ามไปหรือบางส่วนของที่ขาดหายไป

เพราะฉะนั้นการนำแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องข้างต้นมารวมอภิปรายผลการวิจัยจึงเป็นสิ่งสำคัญในการอธิบายและทำนายปรากฏการณ์ของมายากลให้เกิดความรู้ใหม่เกี่ยวกับมายาคติในบริบทสังคมไทยเพื่อใช้ต่อยอดกลุ่มทฤษฎีการประกอบสร้างความจริงทางสังคมและยังเป็นการสร้างองค์ความรู้จากเนื้อดินของสังคมไทยอีกด้วย

8. วิธีการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้ใช้กระบวนทัศน์ด้านวัฒนธรรมร่วมสมัยศึกษา (Contemporary Cul-

tural Studies) เพื่อศึกษาการให้ความหมายของสถาบันมายากลและสถาบันที่ใช้มายากล โดยใช้เครื่องมือการวิจัยเชิงคุณภาพในการวิเคราะห์สัญญาในตัวบท (Text) ของสถาบันมายากลและสถาบันที่ใช้มายากล ซึ่งเป็นความหมายโดยตรง (Denotative Meaning) จากนั้นจึงวิเคราะห์ความหมายโดยนัย (Connotative Meaning) และอภิปรายผ่านคติความเชื่อทางสังคมและวัฒนธรรม (Socio-Cultural Context) เพื่ออธิบายอุดมการณ์ความเชื่อที่ผูกพันมากับมายากล ตามวิธีวิทยาในทฤษฎีมายาคติ (Myth) ของโรล็องด์ บาร์ตส์ (Roland Barthes) นักสัญวิทยาชาวฝรั่งเศส โดยใช้วิธีการสำรวจเอกสาร การวิเคราะห์เนื้อหา และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมในการวิเคราะห์สัมพันธ์บทความหมายที่เกิดขึ้น

9. ประชากรที่ศึกษา

ประชากร คือหลักฐานบันทึกต่างๆ ที่ปรากฏความหมายเกี่ยวกับมายากลในสังคมไทย โดยในการศึกษาจะใช้วิธีค้นหาหลักฐานในแบบวงศ์วิทยา (Genealogy) ซึ่งจะไม่ให้ความสำคัญกับความต่อเนื่องหรือความถี่ของหลักฐาน แต่จะให้ความสำคัญกับคุณค่าของหลักฐานเป็นสำคัญซึ่งได้เลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive sampling) และแบ่งเป็นหลักฐานเป็น 2 สถาบันคือความหมายจากสถาบันมายากล (X) และความหมายจากสถาบันที่ใช้มายากล (Y) ซึ่งแบ่งหลักฐานออกเป็น 21 ประเภท รวมทั้งสิ้น 110 รายการ ซึ่งจะใช้วิธีการวิเคราะห์เอกสารและแจกแจงหลักฐานการวิเคราะห์เบื้องต้นออกเป็น 6 กรอบความรู้ (Epistem) ดังนี้

9.1 หลักฐานที่สื่อความหมายผ่านบันทึกเชิงประวัติศาสตร์ของมายากลในสังคมไทย (X1) โดยได้เลือกแบบเฉพาะเจาะจง

- (Purposive sampling) เพื่อวิเคราะห์ความหมายแบ่งเป็น 6 ประเภท จำนวนทั้งสิ้น 14 รายการ อาทิ ข่าวสารมายากลจากสื่อมวลชนไทย เอกสารเผยแพร่ในแวดวงมายากล เอกสารเผยแพร่ในสื่อออนไลน์ วารสารชมรมวิทยากลแห่งประเทศไทย หนังสือสอนมายากล หนังสือประวัติและเรื่องราวเกี่ยวกับนักมายากลไทย
- 9.2 หลักฐานที่สื่อความหมายผ่านบันทึกการแสดงมายากลในสังคมไทย (X2) การศึกษาวิเคราะห์หลักฐานที่เป็นบันทึกการแสดงมายากลที่ปรากฏในสังคมไทย ในช่วงเวลา 10 ปี ที่ผ่านมา (พ.ศ. 2545-2554) ซึ่งเป็นความหมายของสถาบันมายากล (X) โดยจะเลือกแบบเฉพาะเจาะจงไปในสื่อบันทึกการแสดงมายากลจากรายการโทรทัศน์ที่ได้รับเชิญจากนักมายากลทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ และมีการเผยแพร่ออกอากาศในสังคมไทย รวม จำนวนทั้งสิ้น 3 ประเภท แบ่งเป็น 57 ชุดการแสดง อาทิ สื่อบันทึกการแสดงมายากลของ เดวิด คอปเปอร์ฟีลด์ สื่อบันทึกการแสดงมายากลของรายการคนชอบกลและสื่อบันทึกการแสดงของนักมายากลคนไทย
- 9.3 หลักฐานที่สื่อความหมายผ่านปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในกลุ่มนักมายากลไทย (X3) ความหมายจากการสังเกตปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในกลุ่มนักมายากลไทยโดยใช้การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-participant Observation) และการวิเคราะห์เนื้อหาในสื่อประชาสัมพันธ์ทางออนไลน์ (เฉพาะโรงเรียนสอนมายากลฟิลิปและโรงเรียนสอนมายากลคนชอบกล กทม.) จำนวนทั้งสิ้น 4 ประเภท แหล่งข้อมูลรวมจำนวน 14 รายการ อาทิ กิจกรรมการรวมตัวของชมรมนักมายากลประจำเดือน สื่อประชาสัมพันธ์จากโรงเรียนสอนมายากลฟิลิป และโรงเรียนสอนมายากลคนชอบกล กทม. และโรงเรียนสอนมายากล ของชมรมคนชอบกล เชียงใหม่ ร้านขายอุปกรณ์มายากล กิจกรรมในสังคมออนไลน์ของกลุ่มนักมายากล
- 9.4 หลักฐานที่สื่อความหมายผ่านความเป็นจริงในสังคม (Y1) เพื่อหาหลักฐานที่มีความหมายโดยตรงและความหมายโดยนัยของมายากลที่สื่อความหมายไปยังความเป็นจริงในสังคม (Y1) ในช่วงเวลา 10 ปี ที่ผ่านมา (พ.ศ. 2545-2554) โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวนทั้งสิ้น 3 ประเภทแบ่งเป็น 13 รายการ อาทิ ข่าวสารเกี่ยวกับวิชาการ ข่าวสารเกี่ยวกับการเมือง ข่าวสารเกี่ยวกับการตลาด
- 9.5 หลักฐานที่สื่อความหมายผ่านความเชื่อ ความศรัทธา หรือความไม่แน่ใจ (Y2) เป็นการวิเคราะห์ความหมายจากหลักฐานต่างๆ ในสังคมไทยในช่วงเวลา 10 ปี ที่ผ่านมา (พ.ศ. 2545-2554) โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) เพื่อวิเคราะห์ความหมายโดยตรงและความหมายโดยนัย ที่เกิดขึ้นแบ่งเป็น 2 ประเภทจำนวนทั้งสิ้น 11 รายการ อาทิ ข่าวสารเกี่ยวกับความเชื่อ ความศรัทธา ในอำนาจความศักดิ์สิทธิ์ ข่าวสารเกี่ยวกับการตั้งข้อ

- 9.6 สงสัย การจำพิธีและความไม่แน่ใจ
หลักฐานที่สื่อความหมายผ่านจินตนาการ
และความบันเทิง (Y3) การวิเคราะห์
ความหมายจากหลักฐานต่างๆในสังคม
ไทยในช่วงเวลา 10 ปีที่ผ่านมา (พ.ศ.
2545-2554) โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบ
เฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling)
จำนวน 3 ประเภท ทั้งสิ้น 12 รายการ
อาทิ เพลงไทย ภาพยนตร์ไทย การ์ตูน
หรือนิยายแฟนตาซีจากต่างประเทศที่
เผยแพร่ในเมืองไทย

10. วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

- 10.1 การวิเคราะห์ความหมายขั้นต้น ใช้การ
วิเคราะห์สัญญาณในตัวบท (Text) ซึ่งเป็น
ความหมายโดยตรง (Denotative
Meaning) จากนั้นจึงวิเคราะห์ความ
หมายตามที่ปรากฏ หรือเป็นความหมาย
ที่เข้าใจตรงกันโดยส่วนใหญ่ ผ่านเนื้อหา
(Content) รูปแบบ (Form) โดยการวิธี
การวิเคราะห์ดังกล่าวจะใช้การ จับ
ประเด็นความหมายที่มีความสัมพันธ์
ภายในตัวบท (Text) เพื่อกำหนดเป็น
เกณฑ์การสื่อความหมายที่เป็นสัญญาณขั้น
ต้น
- 10.2 การวิเคราะห์ความหมายโดยนัย ใช้การ
วิเคราะห์ความหมายจากความหมายขั้น
ต้นนั้นคือความหมายโดยตรง (Denota-
tive Meaning) จากนั้นจึงวิเคราะห์ลง
ลึกไปในความหมายโดยนัย (Connota-
tive Meaning) โดยอาศัยบริบททาง
สังคมและวัฒนธรรม (Socio - Cultural
Context) มาร่วมอธิบายอุดมการณ์
ความเชื่อที่ชุกช่อนมาตามทฤษฎีใน

ทัศนะของโรลิ่งด์ บาร์ตส์ (Roland
Barthes) นักสัญวิทยาชาวฝรั่งเศส ซึ่ง
เป็นการอาศัยคติความเชื่อและ
ประสบการณ์ในความคุ้นชินของสังคม
ไทยมาร่วมวิเคราะห์ในเชิงมายาคติ ซึ่ง
เป็นการอธิบายความรู้ในแบบอัตวิสัย
(Subjectivity) แต่ยังคงยึดโยงเหตุผล
จากหลักฐานที่ปรากฏจริง (Empiri-
cal Evidence) ผ่านสัญญาณความหมาย
ที่อาจเกิดขึ้นโดยไม่มีส่วนเชื่อมที่เป็น
ธรรมชาติ แต่เกิดจากการประกอบสร้าง
ความหมายทางวัฒนธรรมโดยมีเกณฑ์
กำหนดการสื่อความหมายในการ
วิเคราะห์

- 10.3 การวิเคราะห์สัมพันธ์บทเชิงมายาคติ
เป็นการวิเคราะห์สัมพันธ์ (Intertext-
tuality) เพื่อหาการไหลเวียนของความ
หมายทางวัฒนธรรมที่ปรากฏในสถาบัน
มายากลและสถาบันที่ใช้มายากล ซึ่งเป็น
สถานะของการเคลื่อนย้ายโครงสร้าง
ความหมายของมายากลจากตัวมันเอง
ออกไปสู่ภายนอก โดยไม่ได้อ้างอิงอยู่บน
โครงสร้างภายในตัวเองได้แก่ สัมพันธบท
เชิงมายาคติที่มีความขัดแย้งทางความ
หมาย สัมพันธบทเชิงมายาคติที่มีการต่อ
รองความหมายและสัมพันธบทเชิงมายา
คติที่มีการสอดคล้องกันของความหมาย

11. สรุปผลการศึกษา

สถาบันมายากลได้ประกอบสร้างความ
หมายของมายากลไปในสังคมไทยผ่านสัญญาณต่างๆ
โดยแบ่งความหมายเป็น 3 กรอบความรู้นี้ (1)
ความหมายที่สื่อถึงประวัติศาสตร์มายากล พบว่า
มายากลถูกเพื่อยกย่องให้มายากลมีความสำคัญใน

ฐานะเป็นประวัติศาสตร์ส่วนหนึ่งของสังคมไทย และสร้างความหมายว่าเป็นวิทยาการชั้นสูงในสมัยแรกๆ โดยหลักฐานระบุว่า ช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 มายากลกลายเป็นกิจกรรมส่งเสริมการขายอย่างหนึ่งของการทำการค้าขายของชาวต่างชาติ และมายากลเป็นแสดงที่ได้รับการยอมรับในแบบสากล โดยมีชาวตะวันตกเป็นผู้ศูนย์กลางและมีการสร้างแง่คิดและทัศนคติในเชิงบวกต่อการเป็นนักมายากลผ่านไปในสื่อหนังสือและเอกสารต่างๆ (2) ความหมายที่สื่อถึงการแสดงมายากล พบว่า มายากลเป็นการแสดงที่มีความบันเทิงแบบสนุกสนานมีอารมณ์ขันทำให้เกิดความสุขในการรับชมและผสมผสานศิลปะการแสดงในแบบต่างๆ และมีความน่าเชื่อถือไม่หลอกลวงเน้นย้ำถึงความโปร่งใส และยังเป็นการแสดงที่สื่อถึงเสรีภาพในการเอาชนะข้อจำกัดของความเป็นมนุษย์ไปสู่ความฝันและจินตนาการที่ตื้นตื้นองการ ทั้งนี้ มายากลถูกระบุว่า เป็นการแสดงที่ต้องลงทุนสูงและมีบทบาทการสื่อสารในระดับสื่อมวลชน ซึ่งทำให้ถูกยกระดับให้เป็นการแสดงชั้นสูง (3) ความหมายที่สื่อถึงกลุ่มนักมายากลในสังคมไทย มีส่วนในการประกอบสร้างความหมายว่า มายากลเป็นการแสดงที่มีความเป็นสากล เป็นกิจกรรมที่สร้างสรรค์มีประโยชน์แก่ทุกกลุ่มวัยและเป็นความรู้ร่วมสมัยที่ยังคงได้รับความนิยมในยุคข้อมูลข่าวสาร

ในส่วนสถาบันที่ใช้มายากลได้ประกอบสร้างความหมายของมายากลไปในสังคมไทยผ่านสัญลักษณ์ต่างๆ โดยแบ่งความหมายเป็น 3 กรอบความรู้ดังนี้ (1) มายากลสื่อความหมายไปในรูปแบบความเป็นจริง หรือข้อเท็จจริง โดยได้สื่อความหมายของมายากลในลักษณะสัญลักษณ์ไปในเชิงบวกว่าเป็นความรู้และวิธีการในการทดลองทางวิทยาศาสตร์ เป็นสิ่งที่น่าเรียนรู้และเข้าใจง่าย มี

ประโยชน์ในด้านการพัฒนาทักษะและบุคลิกภาพให้แก่เด็กๆ โดยหลักฐานงานวิจัยได้ระบุว่า มายากลมีประโยชน์มากกว่ากิจกรรมเสริมอื่นๆ ของเด็ก อีกทั้งเป็นการแสดงที่มีคุณค่าในเชิงศิลปะและมีประโยชน์ในการสร้างความมั่นใจและระเบียบวินัยและมายากลยังถูกอ้างผ่านงานวิจัยว่าเป็นต้นกำเนิดแรกในการแสดงเทคนิคพิเศษในภาพยนตร์ และในส่วนทางการเมืองมายากลจะถูกใช้ความหมายไปในเชิงลบเพื่อเปรียบเทียบและโจมตีนักการเมืองไทยที่มีความประพฤติไม่เหมาะสม แต่ในอีกแง่หนึ่งมายากลกลายเป็นแนวคิดที่สร้างความคาดหวังและความเป็นไปได้ให้เกิดขึ้นผ่านนโยบายทางการเมืองที่ประชาชนนิยม ส่วนในทางการตลาดมายากลกลายเป็นแนวคิดเชิงกลยุทธ์ของผลิตภัณฑ์ต่างๆ ที่สร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าผ่านสรรพคุณความรวดเร็วอย่างมหัศจรรย์ โดยเชื่อมโยงกับคติความเชื่อในสังคมไทย อาทิ น้ำมันตรี ยาวีเศษที่ดื่มกินแล้วจะฉลาด หรือมีชีวิตที่ดี มายากลจึงกลายเป็นแนวคิดที่มีประโยชน์ต่อการสร้างจุดขายและความน่าสนใจทางการสื่อสารการตลาด (2) มายากลถูกใช้ไปในความเชื่อ ความศรัทธาหรือข้อสงสัย และเป็นรูปแบบที่สำคัญในการดำรงรักษา ความเชื่อความศรัทธาผ่านรูปแบบอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ หรือถูกใช้สร้างความหวังต่อการพัฒนาเทคโนโลยีที่มีประสิทธิภาพอย่างน่าเหลือเชื่อให้กับมนุษย์ อาทิ ความเชื่อในอิทธิฤทธิ์ของพญานาค การรอดจากความตายด้วยพุทธานุภาพของพระเครื่อง หรือแม้แต่เทคโนโลยีการตรวจจับวัตถุระเบิดอันล้ำสมัยเหนือธรรมชาติ โดยอ้างถึงศัพท์ทางวิทยาศาสตร์ที่ซับซ้อน เป็นต้น (3) มายากลถูกใช้สื่อความหมายไปในความบันเทิงในการสื่อสารผ่านบทเพลงที่สื่อถึงปาฏิหาริย์ของความรักและเกี่ยวข้องกับผู้วิเศษ หรือใช้เป็นแก่นในเรื่องของความเชื่อศรัทธาและอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ผ่าน

ภาพยนตร์ไทย หรือการตอบสนองจินตนาการ และความหตุในข้อจำกัดของสังคมมนุษย์ที่อยากจะมีความพิเศษ ด้วยการสร้างตัวละครในการ์ตูนซูเปอร์ฮีโร่ ที่มีลักษณะพิเศษเหนือมนุษย์ให้เกิดขึ้นในเชิงจินตนาการ

นอกจากนี้ ยังมีความหมายที่เกิดจากสัมพันธบท (Intertextuality) ที่พบว่า มายากลได้มีการสื่อสารความหมายผ่านสื่อในสถาบันต่างๆ ที่มีความหมายสิ้นไหลและแตกต่างกันไป ซึ่งความหมายดังกล่าวเป็นการประกอบสร้างให้เกิดความหมายโดยนัย (Connotative Meaning) ผ่านการรับรู้และการถอดรหัส แต่เหนืออื่นใด คือความหมายที่เกิดขึ้นดังกล่าวได้ถูกฉาบเคลือบด้วยความหมายทางวัฒนธรรมอีกชั้นหนึ่ง ทำให้การรับรู้ความหมายของมายากลในสังคมไทย เป็นเพียงอุดมการณ์ความเชื่อที่เรียกว่า มายาคติ (Myth) ซึ่งถูกติดตั้งให้เกิดความขัดแย้ง ต่อรอง และคล้อยตาม จากสถาบันที่มีอำนาจมากกว่า

12. อภิปรายผล

ข้อสันนิษฐานในการวิจัยที่ว่า “สถาบันมายากลและสถาบันที่ใช้มายากลมีการสื่อความหมายโดยตรงและความหมายโดยนัยผ่านสัมพันธบทความความหมายเพื่อประกอบสร้างอุดมการณ์ความเชื่อต่างๆ “แก่สังคมไทยในรูปแบบมายาคติ” ได้พบว่า การสื่อความหมายโดยตรง ในสถาบันมายากลและสถาบันที่ใช้มายากลจะมีความหมายที่เข้าใจกันได้โดยส่วนใหญ่ผ่านการวิเคราะห์หลักฐานคือ 1) ขนชั้นปกครอง 2) วัฒนธรรมชาวต่างชาติ 3) อำนาจเหนือธรรมชาติ 4) วิทยาศาสตร์และการเรียนรู้ 5) การหลอกลวง การกล่าวโทษ 6) ศิลปะการแสดง 7) จินตนาการและความเป็นไปได้ 8) เทคโนโลยีและความทันสมัย การเทคนิคพิเศษ 9) สินค้าและธุรกิจ 10) กลุ่มสมาชิกและการรวมตัว

11) กฎระเบียบ จรรยาบรรณ 12) ความเร็ว 13) การเปลี่ยนแปลง 14) การปกป้องคุ้มครอง 15) การทำนาย 16) การต้านกฎธรรมชาติ 17) การทำลายล้าง

ในส่วนการสื่อความหมายโดยนัย (Connotative Meaning) ซึ่งนักสัญวิทยาอย่างโรลันด์ บาร์ตส์ (Roland Barthes) มองว่าเป็นความหมายที่มีความสำคัญอย่างแท้จริงในแง่ของการรับรู้ และการถอดรหัส ซึ่งเป็นความหมายทางอ้อมที่เกิดจากข้อตกลงหรือความเข้าใจเฉพาะกลุ่มสถาบันและถูกความหมายทางวัฒนธรรมเดิมแต่งเข้าไปอีกชั้นหนึ่งได้แก่ 1) มายากลเป็นของคนชั้นสูง 2) มายากลมีความเป็นสากล 3) มายากลเป็นความวิเศษ 4) มายากลเป็นวิทยาการที่น่าเชื่อถือ 5) มายากลเป็นสิ่งชั่วร้าย 6) มายากลเป็นความบันเทิง 7) มายากลคือความหวังต่อความเป็นไปได้ 8) มายากลเป็นสิ่งที่ร่วมสมัย 9) มายากลมีมูลค่าเชิงเศรษฐกิจ 10) มายากลมีตัวตนและมีสังคม 11) มายากลเป็นความลับที่ไม่เปิดเผย 12) มายากลเป็นอุดมการณ์ความเร่งรีบ 13) มายากลเป็นอุดมการณ์การพัฒนาปรับเปลี่ยน 14) มายากลเป็นอุดมการณ์ความปลอดภัย 15) มายากลเป็นอุดมการณ์การทำนาย 16) มายากลเป็นอุดมการณ์การทำลายธรรมชาติ 17) มายากลเป็นอุดมการณ์การทำลายล้าง

โดยสถาบันมายากลได้สื่อถึงมายากลผ่านสัญลักษณ์ในเนื้อหา (Content) และรูปแบบ (Form) เพื่อยกย่องให้ มายากลมีความสำคัญในฐานะเป็นประวัติศาสตร์ส่วนหนึ่งของสังคมไทย และสร้างความหมายว่าเป็นวิทยาการชั้นสูงในสมัยแรกๆ โดยหลักฐานระบุว่าช่วงสงครามโลก ครั้งที่ 2 มายากลกลายเป็นกิจกรรมส่งเสริมการขายอย่างหนึ่งของการทำการค้าขายของชาวต่างชาติและมายากลเป็นแสดงที่ได้รับการยอมรับในแบบสากล

โดยมีชาวตะวันตกเป็นผู้ศูนย์กลางและมีการสร้างแง่คิดและทัศนคติในเชิงบวกต่อการเป็นนักมายากลผ่านไปหนังสือและเอกสารต่างๆ อีกทั้งสื่อบันทึกการแสดงมายากลที่ปรากฏในสังคมไทยพบการสื่อความหมายว่า มายากลเป็นการแสดงที่มีความบันเทิงแบบสนุกสนานมีอารมณ์ขันทำให้เกิดความสุขในการรับชม และผสมผสานศิลปะการแสดงในแบบต่างๆ และมีความน่าเชื่อถือไม่หลอกลวงเน้นย้ำถึงความโปร่งใส ทั้งนี้สถาบันมายากลยังสื่อถึงเสรีภาพในการเอาชนะข้อจำกัดของความเป็นมนุษย์ไปสู่ความฝันและจินตนาการที่ตนต้องการผ่านการแสดงมายากลที่ระบุว่า มีการลงทุนสูงและมีบทบาทการสื่อสารในระดับสื่อมวลชน ซึ่งถูกยกระดับให้เป็นการแสดงชั้นสูงและกลุ่มนักมายากลในสังคมไทย มีส่วนในการประกอบสร้างความหมายว่า เป็นการแสดงที่มีความเป็นสากล เป็นกิจกรรมที่สร้างสรรค์มีประโยชน์แก่ทุกกลุ่มวัยและเป็นความรู้ร่วมสมัยที่ยังคงได้รับความนิยมในยุคข้อมูลข่าวสาร

ส่วนสถาบันที่ใช้มายากล ได้สื่อความหมายในลักษณะสัญลักษณ์ผ่านเนื้อหา (Content) และรูปแบบ (Form) มายากล (Magic-Trick) ไปในเชิงบวกว่าเป็นความรู้และวิธีการในการทดลองทางวิทยาศาสตร์ เป็นสิ่งที่น่าเรียนรู้และเข้าใจง่าย มีประโยชน์ในด้านการพัฒนาทักษะและบุคลิกภาพให้แก่เด็กๆ โดยหลักฐานงานวิจัยได้ระบุว่า มายากลมีประโยชน์มากกว่ากิจกรรมเสริมอื่นๆ ของเด็ก อีกทั้งเป็นการแสดงที่มีคุณค่าในเชิงศิลปะและมีประโยชน์ในการสร้างความมั่นใจและระเบียบวินัย นอกจากนี้ยังพบว่า มายากลเป็นต้นกำเนิดแรกในการแสดงเทคนิคพิเศษในภาพยนตร์ ส่วนในทางการเมืองมายากลจะถูกใช้ความหมายไปในเชิงลบเพื่อเปรียบเทียบและโจมตีนักการเมืองไทยที่มีความประพฤติไม่เหมาะสม แต่ในอีกแง่มุม

หนึ่งมายากลกลายเป็นแนวคิดที่สร้างความคาดหวังและความเป็นไปได้ให้เกิดขึ้นผ่านนโยบายทางการเมืองที่ประชาชนนิยม ส่วนในทางการเมืองมายากลกลายเป็นแนวคิดเชิงกลยุทธ์ของผลิตภัณฑ์ต่างๆ ที่สร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าผ่านสรรพคุณความรวดเร็วอย่างมหัศจรรย์ โดยเชื่อมโยงกับคติความเชื่อในสังคมไทย อาทิ น้ำมนตร์ ยาวิเศษที่ดื่มกินแล้วจะฉลาดหรือมีชีวิตที่ดี มายากลจึงกลายเป็นแนวคิดที่มีประโยชน์ต่อการสร้างจุดขายและความน่าสนใจทางธุรกิจ อีกทั้งยังพบว่า มายากลมีความสำคัญในการดำรงรักษา ความเชื่อ ความศรัทธาผ่านรูปแบบพิธีกรรมปาฏิหาริย์ หรือถูกใช้สร้างความหวังต่อการพัฒนาเทคโนโลยีที่มีประสิทธิภาพอย่างน่าเหลือเชื่อให้กับมนุษย์ อีกทั้งเป็นประโยชน์ในการแต่งบทเพลงที่สื่อถึงปาฏิหาริย์ของความรักและเกี่ยวข้องกับผู้วิเศษหรือใช้เป็นแก่นในเรื่องของความเชื่อ ศรัทธา พิธีกรรมปาฏิหาริย์ผ่านภาพยนตร์ไทย หรือการตอบสนองจินตนาการและความหตุหนุในข้อจำกัดของสังคมมนุษย์ ที่อยากจะมีผู้วิเศษ ด้วยการสร้างตัวละครในการ์ตูนซูเปอร์ฮีโร่ ที่มีลักษณะพิเศษเหนือมนุษย์ให้เกิดขึ้นในเชิงจินตนาการ

ดังนั้น การศึกษาความหมายของมายากล หากเป็นเมื่อช่วงต้นศตวรรษที่ 20 จะนิยมศึกษาความหมายในลักษณะของการตีความสำคัญ โดยผู้รู้ที่เป็นนักมายากลหรือการตีความหมายจากผู้รับชม ซึ่งศาสตร์แห่งการตีความนี้จะมองงานเขียนว่ามีความหมายในตัววัตถุเป็นสำคัญ แต่ในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยอาศัยการศึกษาความหมายในเชิงโครงสร้างนิยมของนักสัญวิทยาชาวฝรั่งเศส คือ โรล็องด์ บาร์ตส์ (Roland Barthes) ที่ต่อมาได้พัฒนาสกุลทางความคิดเป็นแบบหลังโครงสร้างนิยมในช่วงหลังของชีวิต โดยบาร์ตส์ได้กล่าวยั่วว่า นักเขียนเป็นเพียงผลพวงหรืออิทธิพลหนึ่งของ

วาทะ (Discourse) มิใช่เป็นผู้ริเริ่มในการคิดรูปแบบ (Genre) ของงานเขียนเพราะรูปแบบนั้นมีมาก่อนหน้านั้นแล้ว และนักเขียนเป็นเพียงแค่ผู้หยิบเอารูปแบบดังกล่าวมาใช้เท่านั้น ทั้งนี้ โรลันด์ บาร์ตส์ (Roland Barthes) ได้ทิ้งงานประพันธ์ในเชิงหลังโครงสร้างนิยมที่ชื่อ *The Death of the Author* เมื่อปี ค.ศ. 1977 ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการสิ้นสุดของสถานะปัจเจกบุคคล (Individualism) หรือความตายของสถานะที่มนุษย์เป็นองค์ประธาน (The death of human subject) อันเคยเป็นคุณลักษณะสำคัญของสกุลความคิดแบบโมเดิร์นมาก่อน (สันติรักษ์ ประเสริฐสุข, 2005:137) ซึ่งจะใช้อธิบายมายากลว่า ความหมายของมายากลนั้นไม่ได้มาจากนักมายากล ผู้รับชม หรือแรงขับเคลื่อนของตัวบุคคลใดๆ เพียงอย่างเดียว แต่ในความเป็นจริง มายากลอาจมีความหมายเช่นนี้อยู่ก่อนแล้วตามมโนสำนึกแบบมนุษย์ที่ไร้อำนาจหากเทียบกับพลัทธิธรรมชาติ

เพราะฉะนั้น สถาบันมายากลและสถาบันที่ใช้มายากลจึงเป็นแค่เพียงผู้ที่หยิบเอาโครงสร้างความหมายเหล่านั้นมาสร้างและผลิตซ้ำในบริบทที่แตกต่าง โดยเป็นความสัมพันธ์ระหว่างตัวบทหนึ่งไปสู่อีกตัวบทอื่นๆ ที่เรียกกันว่า สัมพันธบท (Intertextuality) และมายาคติในมายากล จึงมีความหมายที่ไม่เคยหยุดนิ่งตายตัว แต่กลับสั่นไหวและเคลื่อนที่แปรเปลี่ยนไปตามบริบทของสถาบันทางสังคมที่อาจเหมือนหรือแตกต่างกันก็ได้ หรือแม้กระทั่งมีความขัดแย้งในตัวเอง ตามที่สกุลทางความคิดแบบหลังโครงสร้างนิยมได้อธิบายไว้ว่า ความหมายเชิงมายาคติ จำเป็นต้องหาความหมายจากหลายตัวบท ทั้งนี้เพราะทุกสถาบันล้วนแต่รับผลพวงหรืออิทธิพลหนึ่งของวาทะ (Discourse) มายากลมาใช้ ซึ่งมีผู้ริเริ่มในการคิดรูปแบบ (Genre) แต่สถาบันต่างๆ ได้ปรับเปลี่ยนและ

ประกอบสร้างความหมายใหม่ให้แก่สถาบันของตนเพื่อยังคงอยู่รอด ด้วยความหมายที่แตกต่างกันไปแต่ละยุคสมัย ทำให้เกิดประกอบสร้างความหมายใหม่ไปเรื่อยๆ ฉะนั้นการที่จะศึกษาความหมายของมายากลจึงไม่ได้มาจากนักมายากล ผู้รับชมหรือแรงขับเคลื่อนของตัวบุคคลใดๆ เพียงอย่างเดียว แต่ต้องเริ่มต้นจากร่องรอยของวัตถุหลักฐานที่เป็นตัวกักเก็บข้อมูล และสื่อความหมายออกมาผ่านบริบทของสถาบันที่ถูกผลิตขึ้นเป็นความหมายขั้นต้นหรือความหมายเชิงสัญลักษณ์ที่เข้าใจได้เฉพาะกลุ่มอ้างอิงนั้นๆ จากนั้นสังคมและวัฒนธรรมจะมีส่วนตีความหมายจากผู้มีอำนาจในการให้ความหมายในที่นี้คือผู้วิจัย ซึ่งยังคงยึดโยงจากหลักฐานที่มีอยู่จริง ผ่านสัมพันธบทของความหมายที่มีความขัดแย้ง ต่อบรรณ และคล้อยตาม จนกลายเป็นคติความเชื่อที่สถาบันที่มีอำนาจมากกว่าจะสามารถสร้างความจริง ได้อย่างแนบเนียนกว่า และกลายเป็นคติความเชื่อทางวัฒนธรรมใหม่ๆ ที่นำความหมายย้อนไปในสถาบันทางสังคมต่างๆ สั่นไหวอย่างไม่รู้จัก

โดยงานวิจัยนี้เป็นการศึกษาคติความเชื่อและความหมายทางวัฒนธรรมที่มุ่งอธิบายการสื่อสารเชิงความหมายในรูปแบบทฤษฎีใหม่ ซึ่งแต่เดิมนักนิเทศศาสตร์มักจะสนใจเพียงแต่หน้าที่ของสื่อหรืออิทธิพลของสื่อ แต่ในปัจจุบันปรากฏการณ์ทางสังคมได้มีการเปลี่ยนแปลงไปสู่ยุคหลังความทันสมัยมากขึ้น จนทำให้รูปแบบและหน้าที่ของสิ่งต่างๆ มิได้หยุดนิ่งตามเคย ดังเช่น มายากลที่เคยถูกวางไว้เป็นศิลปะเพื่อความบันเทิงในยุคทันสมัย แต่แล้วกลับพบว่า มายากลได้ถูกนำมาใช้สร้างความหมายผ่านไปบริบทต่างๆ ของสังคมอยู่เสมอ อาทิ ความจริง ความเชื่อ การเมือง การตลาด ความบันเทิง เป็นต้น ซึ่งความหมายของมายากลได้แปรรูปไปตามบริบทที่ซับซ้อนและเคลื่อนที่ไป

อย่างไม่รู้จบ การศึกษาครั้งนี้จึงเป็นองค์ความรู้
อย่างหนึ่งเพื่อนำไปใช้ในงานนิเทศศาสตร์ทั้งด้าน
วิชาการและวิชาชีพ และยังสามารถนำไปใช้ศึกษา
วิเคราะห์ความหมายของสื่อชนิดต่างๆ นอกเหนือ
จากมายากล ตามแนวคิดหลังความทันสมัย (Post-
Modernity) ที่มองว่าสื่อต่างๆ ในสังคมมักจะมี
ความหมายที่ถูกทำลายและย้อนแย้งตีความ หรือ
ถูกให้ความหมายใหม่โดยใครก็ได้ที่มีอำนาจ
(Power) ผ่านเสรีภาพในการวิพากษ์วิจารณ์ งาน
วิจัยนี้จึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อการเข้าใจ

การประกอบสร้างคติความเชื่อทางวัฒนธรรมอัน
เป็นสาเหตุของพฤติกรรมอย่างหนึ่ง และเพื่อใช้
วิเคราะห์หรือผลิตซ้ำความหมายที่สำคัญต่อการทำ
หน้าที่นักสื่อสารอย่างมีจริยธรรม อาทิ ความดี
ความงามและความถูกต้องตามที่ยุคแห่งความทันสมัย (Modernity) ได้กำหนดหน้าที่ไว้ ซึ่งคติความ
เชื่อต่างๆ อาจกำลังจะถูกรื้อถอนและให้ความ
หมายใหม่ไปอย่างรวดเร็วจากภูมิปัญญาที่เกิดขึ้น
ในแบบหลังความทันสมัย (Post-Modernity) อัน
กำลังเป็นที่นิยมอย่างมากใน แวดวงวิชาการปัจจุบัน

เอกสารอ้างอิง

- กาญจนา แก้วเทพ. (2548). *ประมวลสาระชุดวิชาปรัชญาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการสื่อสาร หน่วยที่ 12*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมิกราช.
- กาญจนา แก้วเทพ. (2552). *การวิเคราะห์สื่อ: แนวคิดและเทคนิค*. กรุงเทพฯ: ศูนย์หนังสือจุฬา.
- กาญจนา แก้วเทพ. (2554). *รายงานการประชุมกลุ่มศึกษาโครงการกระบวนการทัศน์ใหม่ของการสื่อสารศึกษาไทย ครั้งที่ 6/2554*. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)
- ชนิษฐา จิตชินะกุล. (2545). *คติชนวิทยา*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- คมกริช ลิขิตนันท. (2551). *การสื่อสารเกี่ยวกับอำนาจเหนือธรรมชาติ, ศิลปะการแสดงมายากล (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท)*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรังสิต.
- งามพิศ สัตย์สงวน. (2543). *หลักมานุษยวิทยาวัฒนธรรม*. กรุงเทพฯ: รามการพิมพ์.
- ชาติ ประจักษ์กุล. (2549). *ประวัติความเป็นมาของวิทยากลไทย*. สืบค้น 2 มิถุนายน 2553, จาก <http://www.chopmapakol.com>
- ชาฟาเรียล. (2534). *ไฟฟ้ากรรม*. (บุญคำ ไชยพรหมวงศา, ผู้แปล). กรุงเทพฯ: อินทรี.
- ดลชัย บุญยรัตเวช. (2546). *Mythic Profile "Magician" แปรตามลักษณะโครงสร้างประเภท "นักมายากล"*. สืบค้น 20 ธันวาคม 2553, จาก <http://www.BrandAge.com>
- ทยากร แซ่แต้. (2551). *มายาคติทางวัฒนธรรมที่ปรากฏในละครเกาหลีและการสร้างประโยชน์ทางธุรกิจ (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท)*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- ธนัท ศุภพลทองโชติ. (2552). *ตำรายาภคโบราณของไทยอายุเกือบ 100 ปี*. *ข่าวไทยรัฐออนไลน์*. สืบค้น 27 ตุลาคม 2552, จาก www.thairath.co.th/
- นพดล วคินสุนทร. (2550). *การวิเคราะห์เนื้อหาสัญลักษณ์และการรับรู้ความหมายในการแสดงมายากลของเดวิด คอปเปอร์ฟิลด์ (ปริญญาโท)*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- นพดล วคินสุนทร. (2553). *จิตวิทยาการสื่อสารกับความต้องการเรียนรู้ในการแสดงมายากล ผลการวิจัยเบื้องต้น*. *วารสารคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่*, 6(2), 81-95.
- นพพร ประชากุล. (2544). *มายาคติ [Mythologies]*. กรุงเทพฯ: โครงการจัดพิมพ์คบไฟ.
- นายตำรา ณ เมืองใต้. (2547). *เหตุแห่งอเลียดกับตำนานปรัมปรากรีก*. กรุงเทพฯ: ข้าวฟ่าง.
- นิธิพัฒน์ วิจิตรภาพ. (2537). *การสร้างความหมายในการจัดฉากและอุปกรณ์ประกอบฉากในละครโทรทัศน์ไทย เรื่อง สี่แผ่นดิน (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท)*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บรรจง โกศลวัฒน์. (2550). *ปฐมบทแห่งศิลปะการแสดง*. กรุงเทพฯ: ไทยโพสต์.
- บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต. (2548). *คู่มือการพิมพ์วิทยานิพนธ์*. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.
- บุญอยู่ ขอพรประเสริฐ. (2549). *มายาคติ คำขวัญวันเด็ก สไตลท์ทัศน*. สืบค้น 20 ธันวาคม 2553, จาก <http://utcc2.utcc.ac.th/localuser/amsar/PDF/Thaksin%20Shinwatra.pdf>

- ปิยฤดี ไชยพร. (2551). *คิดมายาจิตความลับของ WIN*. กรุงเทพฯ: กรีน-ปัญญาญาณ.
- พิเชฐ แสงทอง. (2555). สัมพันธบท (Intertextuality) จากตัวบทสู่สัมพันธบท. *วารสารคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์*. 18(3), 261-270.
- ไพรัตน์ ยี่มิวิสัย. (2552). ไชยปริศนามายากลมนตราที่ไร้คาถา. *นิตยสารอัปเดต*, 24(263), 30-35.
- ฟิลิป ไพบูลพันธ์. (2545). *दनखобगल*. กรุงเทพฯ: เรือนปัญญา.
- ภวัต พลสิษฐ์สกุล. (2547). The Magazine For Magicians News. *วารสารชมรมวิทยากลแห่งประเทศไทย*, 3(19), 1-2.
- ภานุวัฒน์ จิตติวุฒิการ. (2553). *นิตยสารธรรมะ*, 1(7).
- มงคล ไพศาลวานิช. (2543). *เทพเจ้าประจำสาขาอาชีพ*. กรุงเทพฯ: ไพลิน.
- แม็คดาว, & สจ๊วต. (1997). *ไสยศาสตร์กับคริสเตียน*. (สุวัฒน์ ไพบูลย์เกษมสุทธิ, และ ปิยบุตร เต็มยิ่งยง, ผู้แปล). กรุงเทพฯ: กนกบรรณสาร.
- โรงเรียนสอนมายากลฟิลิป. (2554). *ภาพถ่ายนักกลหลวง*. สืบค้น 2 มิถุนายน 2553 จาก <http://www.philipschool.com>
- วรรณพิมล อังคศิริสรพ. (2544). *มายาคติ [Mythologies]*. กรุงเทพฯ: โครงการจัดพิมพ์คบไฟ.
- สันติรักษ์ ประเสริฐสุข. (2548). การสื่อและการสร้างความหมายในสถาปัตยกรรม: จากโครงสร้างนิยมถึงหลังโครงสร้างนิยม ปี พ.ศ. 2548 (The Signification and Significance in Architecture: From Structuralism to Poststructuralism). กรุงเทพฯ: คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการผังเมืองมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สิงห์คำ โตะงาม. (2540). *ไสยเวท อาถรรพ์ ลี้กลับ อานุกาพแห่งมายิก*. กรุงเทพฯ: อินทรี.
- สืบคำแก้ว ไชยวน. (ผู้เรียบเรียง). (2537). *คู่มือมายากล กลเม็ดเคล็ดลับมายากลเล่ม 1*. กรุงเทพฯ: เบลูปี 1994.
- สุทิน ทองสีเหลือง. (2551). *ย้อนรอยเปรตอาจารย์กู้*. สืบค้น 26 พฤษภาคม 2553, จาก <http://www.oknation.net/blog/sutin>
- อมรา พงศาพิชญ์. (2541). *วัฒนธรรม ศาสนา และชาติพันธุ์ วิเคราะห์สังคมไทยแนวมานุษยวิทยา*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อุไรวรรณ รัตนพันธ์. (2550). *มายาคติในโฆษณาครีมน้ำขาวสำหรับผู้หญิงของไทย* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหิดล.
- เอกชัย เอื้อธารพิสิฐ. (2545). สนวนสัตว์: มายาคติว่าด้วยธรรมชาติและสัตว์ป่า (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- Allen, G. (2000). *Intertextuality*. London and New York: Routledge.
- Barker. (1982). *Media analysis techniques*. United Kingdom: Sag Publications.
- Bernsten. (1964). *Elaborated and restricted code: Their social origins and some consequences in Communication and Culture*. New York: Hot, Rinehart & Winton.

- Bosch, H. (1496-1520). *The Magician workshop of Hieronymus*. Retrieved November 1, 2010, from <http://www.ommons.wikimedia.org>
- C. Levi-Strauss. (1976). *Myth and Meaning*. London: Penguin.
- Earl, J. (2004). *Stage magic and the silent cinema: Melies, Houdin* (Doctoral dissertation). Minnesota, United States: Walden University.
- Hart, R., & Walton, M. (2010). *Magic as a Therapeutic Intervention to promote coping in hospitalized pediatric patients CNE*. *Pediatric Nursing*, 36(1), 11-16.
- Kaarst Brown, M.L., & Robey, D. (1999). More on myth, magic and metaphor: Cultural insights into the management of information technology in organizations. *Information Technology & People*, 12(2), 192-218.
- Macknik, S.L., & King. (2008). Attention and awareness in stage magic: turning trick into research. *Nature reviews Neuroscience*, 9, 871-879.
- McIntyre, R.A. (2010). *Myths, a composition for orchestra* (Doctoral dissertation). Philadelphia, PA: Temple University.
- Metz, C. (1974). *Film language: A semiotics of the cinema*. New York: Oxford University.
- Ozdek, A. (2008). *Heteroglossic narratives of national history: Mythified histories and the postcolonial condition* (Doctoral dissertation). Washington DC.: The George Washington University.
- Rydell, W. (1976). *Great book of magic. history & general magic*. New York: Publishers.
- Scott, R. (c.1538-1599). *A discovery of Witchcraft*. England:
- V. Propp. (1973). *Morphology of the Folktale*. Austin, TX: University of Texas Press.
- Wiseman, R. (2008). *Magic school: Learning tricks like Harry Potter*. UK: Hertfordshire University.
- Zakariya, N.B. (2010). *Towards a final story: Time, myth and the origins of the universe* (Doctoral dissertation). Cambridge, MA: Harvard University.